

RECENSIONS

En resum, al llarg de les seves sis-centes trenta pàgines, escrites amb rigor i claredat, l'autor aconsegueix fer un penetrant i reflexiu estudi sobre l'itinerari de la cultura, des del seu naixement a Grècia fins al final de l'època romana, en el qual es combinen valoracions jurídiques, històriques i filosòfiques, així com una adequada exegesi de les fonts bibliogràfiques i jurídiques aportades, cosa que ens permet redescobrir una formació acadèmica molt allunyada dels canons actuals.

Juan Alfredo Obarrio Moreno
Universitat de València

LA REAL AUDIENCIA DE MALLORCA EN LA ÉPOCA DE LOS AUSTRIAS (1571-1715), D'ANTONIO PLANAS ROSSELLÓ²

Aquest volum publicat sota els auspicis del Seminari Permanent i Interuniversitari d'Història del Dret Català Josep M. Font i Rius, ens presenta un acurat estudi sobre un important òrgan jurisdiccional balear: la Reial Audiència de Mallorca, institució sobre la qual Antonio Planas Rosselló, professor titular d'Història del Dret de la Universitat de les Illes Balears, es mostra molt documentat, cosa que no és gens estranya perquè es tracta d'un especialista en la matèria de contingut històric processal i penal centrat en l'àmbit balear i especialment mallorquí, temàtiques sobre les quals ha publicat diversos articles i monografies d'indubtable interès.

Després de la presentació de Tomàs de Montagut Estragués, l'autor s'endinsa en l'objecte de la seva investigació i, després d'unes poques pàgines introductòries, principia, com no podia ser d'altra manera, amb els orígens i l'evolució de la institució. Ofereix al lector informació sobre el sistema de govern i administració de la justícia anterior a la instauració de la Reial Audiència, els antecedents d'aquest tribunal col·legiat, el procés de creació de la Reial Audiència en temps de Felip II i la seva evolució fins a arribar a la Nova Planta.

La naturalesa i les competències de la Reial Audiència sota la presidència del virrei ocupen el segon dels capítols del volum del qual faig la recensió, que es deté en l'anàlisi de les competències dispositives, governatives i gracioses de dit òrgan; les seves atribucions judicàries en matèria civil i penal, incloent-hi el *modus ope-*

2. Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, col·l. «Estudis d'Història del Dret», núm. 5, 430 p.

randi de les visites a la presó; les exempcions de la seva jurisdicció, i la resolució dels conflictes de competències. I Planas se centra específicament en les relacions de la Reial Audiència de Mallorca amb la jurisdicció eclesiàstica ordinària, amb el Tribunal de la Inquisició, amb la jurisdicció dels ordres militars i amb la del procurador reial.

Per altra banda, l'autor s'endinsa en el funcionament de la Reial Audiència de Mallorca en l'àmbit cronològic fixat i augmenta el seu nivell de minuciositat envers temàtiques relacionades amb la seva organització, se centra en l'anàlisi de les característiques fonamentals del procediment judicial, dissectiona amb autèntica fruïció tant el procés civil —on la prosa de Planas Rosselló ressalta assumptes com les causes possibles de recusació, la resolució de plets pel relator com una excepció a la col·legialitat, o la suplicació i execució de les sentències civils— com el penal, i examina en aquest punt les peculiaritats de la fase d'instrucció o sumària i de la fase plenària, sense oblidar-se de la manera específica de relatar les conclusions del procés i la mateixa sentència, les formes irregulars de terminació del procés i la suplicació de les sentències criminals. Finalitza aquest capítol amb les característiques de la jurisprudència de la Reial Audiència de Mallorca.

El capítol sobre la caracterització de cada un dels membres d'aquest òrgan jurisdiccional radicat a Mallorca és potser el més ben documentat de la monografia. Planas se centra en totes les figures de rellevància per al funcionament de la institució que estudia i entre les seves paraules es troben multitud de dades sobre el regent, l'advocat fiscal i els consellers. De la primera de les figures esmentades, l'autor n'estudia els antecedents, la naturalesa del càrrec, les competències —com a president de la Reial Audiència, les que tenia atribuïdes de forma exclusiva i la funció d'assessorament de la Procuració Reial—, el règim orgànic, la retribució a què tenia dret i el tractament i la posició en l'ordre protocol·lari, mentre que quan s'apropa al càrrec d'advocat fiscal tracta aspectes com la seva naturalesa i les seves competències com a conseller de la Reial Audiència, defensor de l'interès del fisc davant les cùries inferiors i assessor de la Procuració Reial, alhora que fa una breu anàlisi de les normes del seu estatut orgànic. Tanmateix, és en la figura del conseller on Planas Rosselló desenvolupa millor tots els seus dots d'historiador del dret.

Els consellers de la Reial Audiència de Mallorca són analitzats amb una profusió inusitada. Planas es deté en els aspectes següents: el nomenament i la durada del seu mandat; els requisits que havien de complir —formació jurídica, condició seglar, obligatorietat de ser naturals de Mallorca o dels altres regnes de la Corona d'Aragó, i del pagament de la mitja annata i dels drets del segell per a l'expedició del títol, jurament i presa de possessió, entre altres requisits personals—; les obligacions derivades del seu nomenament, entre les quals hi havia servir personalment el càrrec, el deure de guardar secret i l'ús d'uniforme; les seves incompatibi-

litats i prohibicions, entre les quals es trobaven l'exercici de l'advocacia o d'activitats mercantils, a més de la prohibició de rebre donatius; la retribució econòmica i honorífica del càrrec de conseller; la responsabilitat per l'exercici de les funcions pròpies del càrrec; la protecció penal i l'aforament; l'estatus de procedència i les possibilitats de promoció social; els oficis específics que ha de desenvolupar el nomenat conseller —per exemple, d'oïdor degà i de jutge de la cort—, i l'exercici de les denominades *competències impròpies* del conseller de la Reial Audiència, entre les quals l'autor assenyala l'assessorament d'altres òrgans, com el canceller de competències, la Capitania General o el procurador reial. Planas Rosselló acaba aquest quart capítol amb unes pàgines dedicades a la intervenció del procurador reial en la Reial Audiència. En un altre ordre de coses, no s'oblida del paper, sens dubte important, que desenvoluparen en l'òrgan objecte de la seva investigació, el personal burocràtic i executiu, en especial els escrivans, el secretari, l'arxiver i els agutzils, entre altres oficials adscrits a la Reial Audiència.

Les relacions de la Reial Audiència de Mallorca amb la Universitat del Regne i amb els òrgans encarregats del manteniment de l'ordre públic, són algunes altres de les temàtiques que aborda el llibre, que culmina amb tres interessants apèndixs: en el primer, l'autor presenta una relació cronològica dels membres de la Reial Audiència de Mallorca; en el segon, inclou un resum biogràfic d'aquests; i en el tercer, segons la meua opinió el que més joc pot oferir a les futures investigacions, inclou trenta-tres documents datats entre els anys 1569 i 1691 procedents de diversos arxius. La monografia culmina amb dos índexs: un de les fonts impreses utilitzades i un altre de caràcter bibliogràfic bastant complet.

Faig arribar les meves més sinceres felicitacions al doctor Planas per aquest nou i extraordinari treball, que contribuirà sens dubte al millor coneixement científic del *Regnum Maioricarum et insularum eidem adiacentibus*.

María Encarnación Gómez Rojo
Universitat de Màlaga